№ 52

ოთხშაბათი, 19 მარტი 1897 წ.

1877—1897

ივერია

გაზეთი ღირს:

თვ.	მან.	კ.	თვ.	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომ. —ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

№ 52

ოთხშაბათი, 19 მარტი 1897 წ.

რედაქცია:
ნიკოლოზის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
გაზეთის დასაბარებლად
და განცხადებათა დასაბეჭდად
უნდა მიმართონ რედაქციის და წერა-კითხ. გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას.
ფასი განცხადებისა:
ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ 16 კაპ., მეოთხეზედ—8 კაპ.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227

რედაქციისაგან

იმ ხელის-მომწერთ, რომელთაც ნახევარ წლით აქვთ დაკვეთილი გაზეთი შარშანდელ წლის პირველ იანვრიდგან, გაზეთის გზავნა მოესპოთ ამ წლის პირველს მარტს, რადგან შარშან ოთხი თვე და ჩვიდმეტი დღე მიღებული აქვთ გაზეთი და ეხლაც ერთის თვისა და ცამეტის დღის გაზეთი პირველ მარტამდე შეუსრულდათ. ვისაც ჰსურს პირველ მარტიდან ამ წლის დამლევამდე მიიღოს გაზეთი, უნდა გამოგზავნოს ათის თვის ფასი გაზეთისა 8 მან. 33 კაპ.

ტფილისის სათავად-აზნაურო საადგილ-მამულო ბანკის ზედამხედველი კომიტეტი, თავისის 5 მარტის დადგენილების თანახმად, აუწყებს ამა ბანკის ბ-ნთ **წევრთ-დამფუძნებელთ,** რომ ამიერიდგან დამფუძნებელ წევრებად აღარ იქმნებიან ჩარიცხულნი ისინი, რომელთაც მამულის შემოსავლისა თუ გლეხთა განთავისუფლების გამო მიღებულ ფულის კვალობაზედ ნება აქვთ წევრად ყოფნისა, თუ თხოვნა წევრად ჩარიცხვის შესახებ შემოტანილია სხვათაგან, თუნდა უმახლობელესი ნათესავებიც იყვნენ ეს სხვანი, და იმასთან ერთად არ არის წარმოდგენილი წერილობითი თანხმობა ანუ ქაღალდი რწმუნებისა თვით იმათი, რომელნიც უნდა ჩარიცხულ იქმნენ დამფუძნებელ წევრებად.

(3—6.—2)

მთავრობის განკარგულებანი

ებოძათ: ქართლ-კახეთის მღვანის წმ. სამების ეკკლესიის მღვდელს გიორგი ნათიძეს და გურია-სამეგრელოს ეპარქიის ზუგდიდის მაცხოვრის ეკკლესიის მღვდელს მათე ჯგუშიას—წმ. ვლადიმირის მეოთხე ხარისხის ორდენი.

დანიშნულ იქმნენ: ქუთაისის საქალაქო მომრიგებელ-მოსამართლის თანაშემწე ტიტულიარნი სოვეტნიკი თავადი ყიფიანი—ფოთის განყოფილების მომრიგებელ მოსამართლედ.

გადაყვანილ იქმნენ: მოსკოვის მისის უდიდებულესობის მე-65 ქვეითა რაზმის პორუჩიკი თავადი გრუზინსკი ყუბანის პლასტუნთა ბატალიონში, სოტნიკის წოდებით.

დანიშნულ იქმნენ: დაქორწინებული გადამწერელი რაჟდენ ცალკალამიძე—ერევნის ოლქის სასამართლო კანცელარიის მესამე ხარისხის მოხელედ.

ახალი ამბავი

—

*** საქართველოს ექსარხოსს, მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესს ვლადიმირს, ტფილისის გუბერნატორისათვის უთხოვნია, განკარგულება მოახდინეთ, რომ თელავის მაზრის პოლიციამ იქაურ სამრევლო სასწავლებლების ზედამხედველს, მღ. ნიკოლოზ ჯაჯანიძეს, როცა საჭიროება მოითხოვს, მისდამი მინდობილების შესრულებისათვის დახმარება აღმოუჩინოსო.

*** პოლიციის მეხუთე განყოფილების ბოქაულმა ზაზულევიჩმა ამ დღეებში ყაზაროვის დუქანში 13 ფუთი და 13 გირვანქა წმინდა სანთელი დაიჭირა, რომელიც ნავთის ქონით ყოფილა ჩამოსხმული. ყაზაროვს ოქმი შეუდგინა პოლიციამ.

*** მიწათ-მოქმედებისა და სახელმწიფო ქონებათა მინისტრის რწმუნებული ი. ს. მედვედევი სთხოვს მინისტრს ტფილისის ბატანიკურ ბაღებისათვის გადადებულს ფულს (12,000 მან.) 8,000 მან. მოუმატეთ წელიწადშიო.

*** სახადით ავადმყოფობა ტფილისში თითქმის მოისპო. ამ ჟამად მიხეილის საავადმყოფოში სულ ხუთი ავადმყოფი-ღა დარჩა. ამისდა მიუხედავად, წითელა ძლიერ გავრცელდა.

*** წელს ზაფხულში აქაურს რკინის გზას პირველის კლასის 12 ვაგონი მოუვა, რომელიც რკინის გზის მართველობამ ბალტიის საზოგადოებას შეუკვეთა.

*** ბ-ნ ტფილისის გუბერნატორმა სოფ. ფაშაანის (თელავის მაზრაშია) მკვიდრთ ნება დართო,—საზოგადო ბელლიდგან ათ შაურად ფუთი პური მიჰყიდეთ იმათ, ვისაც თქვენ შორის პური უჭირს, და ფული სახელმწიფო ბანკის განყოფილებაში შეიტანეთო.

*** ლოთობის ექიმი ალავერდოვი, რომელსაც ტფილისის მესამე განყოფილების მომრიგებელ მოსამართლის შეურაცხებისათვის თხუთმეტის დღით ციხეში დაპატიმრება ჰქონდა გარდაწყვეტილი, გაქცეულა ტფილისიდგან და, როგორც ხმა დადის, მოსკოვს წასულა. ამ ჟამად პოლიცია დაეძებს ბ-ნს ალავერდოვს.

*** ამ დღეებში ტფილისის გუბერნიის სახელმწიფო ქონებათა სამმართველოში ნავთლუღის სახელმწიფო მინდვრების იჯარით გაცემის შესახებ ვაჭრობა იყო. ხსენებული მინდვრები ავლაბრელ მენახირეთა ამხანაგობას დარჩა წელიწადში 1200 მანეთად.

*** ამ უკანასკნელს ხანებში ტფილისსა და იმის ახლო-მახლო ადგილებში ბევრი ყალბი ხუთშაურიანი გავრცელებულა. ეს ყალბი ფული ისე ხერხიანად ყოფილა თურმე მოჭრილი, რომ უბრალო ხალხს ნამდვილი ეგონება.

*** ბ-ნ ტფილისის გუბერნატორს სოფ. ვეძისის (ტფილისის მაზრაშია) გლეხთათვის ნება დაურთავს, სასოფლო თანხიდგან საერთო მამულის შესაძენად 373 მან. დახარჯონ, იმ პირობით-კი, რომ ეს ფული ხუთი წლის განმავლობაში ისევ იმავე თანხას დაუბრუნონ.

*** იმ კანდიდატთა რიცხვთა სიაში, რომლებიც უნდა ჩარიცხულ იქმნენ სტიპენდიატებად იმპერატორ ნიკოლოოზ პირველის დედათა ინსტიტუტში, მთავარ-მართებლის გან-

---

ფელეტონი

—

ნაწყვეტი.

—

დღეს მივიღე ჰოს წერილი
მის არსაგან დადაგულმა,
მკვდარი ვიყავ, გამაცოცხლა
ყოვლად-შემძლე სიყვარულმა,
სევდა ცრემლად ამოვღვარე,
სასიკვდილოდ განწირულმა
და გავწიე საყვარლისკენ
ცხრა მთას იქით დაკარგულმა!

დ. მაჩხანელი

სავაჭრო ბაზრების მოპოვება

პროფესორის იანჟულის მიერ ხარკოვის კეთილშობილთა საკრებულო დარბაზში წაკითხული ლექცია ხარკოვისავე საჯარო სამკითხველოს სასარგებლოდ.

(დასასრული *)

1895 წელს, განაგრძო ლექტორმა, საზღვარ-გარედ ვიყავი იმ აზრით, რომ გამეცნო იქაური სავაჭრო დაწესებულებანი. სხვათა შორის, გავიცანი ერთის ავსტრიელის ვაჭრის, იულიუს ბემის, ანგარიში. ეს იულიუს ბემი ჰმოგზაურობდა რუსეთში იმ აზრით, რომ რუსეთის სახელმწიფოს ეკონომიური მდგომარეობა გაეცნო.

„რუსის ვაჭარიო, ამბობს იულიუს ბემი: გაუნათლებელია, იგი ისე იწყებს ვაჭრობას, რომ არც წერა იცის და არც კითხვა. დაისწავლის თუ არა ცოტა კითხვას და ჯღაბვნას, ნოქრად შედის და ბოლოს-კი დამოუკიდებელ ვაჭრად გადაიქცევა ხოლმე, ისევ ისეთივე გაუნათლებელი, როგორც წინად იყო. ბუნებით რუსის ვაჭარი წვრილმანი ვაჭარია, ძალიან გაიძვერა, ეშმაკი, მოხერხებული, მაგრამ სრულიად უვარგისი დიდის ვაჭრობისათვის. დიდის ანგარიშის მოფიქრებაც არ შეუძლიან. მართალია, რომ ხშირად ახალგაზდა რუსნი, საკომერციო სწავლის მისაღებად საზღვარ-გარედაც მიდიან, მაგრამ იქიდგან რომ ბრუნდებიან, სამსახურში შედიან და ვაჭრების მაგივრად „მოხელეები“ ჰხდებიან. მრეწველობა და ვაჭრობა უმთავრესად საზღვარ-გარეთლების ხელშია, მაშინ როდესაც თითონ რუსებს მხოლოდ წვრილმანი ვაჭრობა უჭირავთ ხელში“. სხვათა შორის, ბემი ამბობს: „რუსის ვაჭარი საქონლის ღირსებას-კი არ აქცევს ყურადღებას ყიდვის დროს, იმასა სცდილობს, რომ როგორმე ნისიად, დიდის ხნის ვადით გამოართვას საქონელი გამყიდველს. საზღვარ-გარეთელი ვაჭარი-კი პირველად საქონლის ღირსებას გაიცნობს ხოლმე და მერე ურიგდება ფასს.

რუსის ვაჭარი პირველად იმას კითხულობს: „რა ვადით მანისიავებ საქონელსა“ ო. ფიქრადაც არ მოსდის ჩაუკვირდეს იმ გარემოებას, რომ დიდ-ვადიანი ნისია ან კარგი ღირსებისა არ არის და ან უფრო ძვირადა ჰფასობს. და ეს ემართებათ რუსებს ფულის უქონლობისა გამო კი არა, უცოდინარობის გამო“. (ბემის აზრით, რუსეთში სავაჭროდ გამოუცდელი ახალგაზდა არ უნდა გაიგზავნოს, რადგანაც რუსებს „вспрыснуть“-ო რომ იტყვიან, ის უყვართო. დაჰპატიჟებენ გამოუცდელ ახალგაზდას, გადააკვრევინებენ და შესაძლებელია გადაავიწყონ ის მოვალეობა, რომელიც დავალებული აქვთ თავისის ქვეყნისაგანაო. რუსეთში ამისათვის უნდა გაიგზავნოს გამოცდილი ვაჭარიო).

ბემის აზრით, ავსტრიელებს მშვენივრად შეუძლიანთ რუსეთში სავაჭრო საქმის წარმოებაო.

დასასრულ, კარგი იქნებაო, რომ დაარსდეს ავსტრიელთა ამხანაგობა, რათა მთელის რუსეთის ბაზრები ავსტრიელებმა ჩაიგდონ ხელშიო. ამ ამხანაგობას ეხლა აგენტები ჰყავს ვარშავასა, მოსკოვსა და ოდესაში. „ერთის სიტყვითაო, ამბობს ბემი, ვაჭრობის მხრივ საზღვარ-გარეთლები „ჰფცქვნიან“ რუსებსაო“.

რაღა შორს წავიდეთ, როდესაც თვალ-წინ გვიდევს იმისთანა დიდი საქმე, როგორიც ციმბირის რკინის გზის გაყვანაა. ამ ამბავმა მთელი ქვეყანა აალაპარაკა. გერმანიის ყოველს გაზეთში წაიკითხავთ რასმე ამ ამბის შესახებ. ყოველ წელიწადს რამდენიმე გერმანელი მოდის ადგილობრივ დასათვალიერებლად და რუსები-კი თითქმის ყურადღებასაც არ აქცევენ ამ დიდს საქმეს. ასე რომ ამ საქმეშიაც „გაფცქვნას“ უქადიან რუსებს გერმანელები.

შარშან ენკენისთვეში ინგლისელმა კონსულმა ქიშმირიდგან შეატყობინა მთავრობას, რომ ქიშმირში მთელი ვაჭრობა გერმანელების ხელშიაო. ერთის სიტყვით, ინგლისელების საქმე უვიცობის წყალობით ეხლა ცუდად არის. გერმანია თავისის ცოდნის წყალობით სჯობნის ინგლისს ვაჭრობაში თვით ინგლისშიაც-კი. 1883 წელს ინგლისში გაიყიდა გერმანელების სამანუფაქტურო საქონელი, 16 მილ. გირ. სტერ. ღირებული. შარშან-კი 21 მილ. გირ. სტერლინგად ღირებული, ესე იგი 30% მეტი. „გერმანიას უნდა მივბაძოთო, ამბობს ერთი ინგლისელი მწერალი ვილიამსი, გერმანიას, სადაც ყოველი მუშა მეცნიერიაო“. გერმანიაში არა თუ მოხელეები, არამედ უბრალო მუშებიც-კი ამა თუ იმ განსაკუთრებულს სამეცნიერო ცოდნას იძენენ. გერმანიელი ვაჭარი აოცებს კაცს თავისის ვრცელის და მრავალ-გვარის ცოდნით. ისე კარგადა აქვს შესწავლილი ის ადგილები, სადაც ვაჭრობს, რომ არ ჩამოუვარდება ზოგიერთ ეტნოგრაფიის პროფესორს.

დიდი ხანი არ არის მას შემდეგ, რაც ჰამბურგი მეორე ხარისხოვან ნავთ-სადგურად ითვლებოდა, ეხლა-კი გერმანელების მხნეობის წყალობით იგი საუკეთესო ნავთ-სადგურად ითვლება მთელ ქვეყნიერობაზედ. ასე გასინჯეთ, ლივერპულსაც-კი გადააჭარბა.

შარშან კონსული რობერტსონი ამერიკელ მთავრობას განსაკუთრებულს ყურადღებას აქცევდა იმ მშვენიერს განათლებას, რომელსაც იძენენ ყმაწვილები ჰამბურგში. სამაგიეროდ ამ ყმაწვილების მოვალეობა ის არის, რომ მხნედ ემსახურონ თავისის სამშობლოს ინტერესებს. სწავლის გათავების შემდეგ ეს ყმაწვილები ეწერებიან ჰამბურგის ნოქრების საზოგადოებაში, რომელიც ეს 40 წელიწადია, რაც არსებობს და 42,000 წევრი ჰყავს. სამაგალითო სასწავლებელი აქვს, საურთიერთოდ დამხმარებელი თანხა და სხ.

ამ საზოგადოების მოქმედება მოდებულია მთელს ქვეყნიერობაზედ. ამ ნაირად, როგორცა ვხედავთ, ხერხისა და ცოდნის წყალობით—გერმანიამ მრავალი ბაზარი მოიპოვა.

რადა ხდებაო, ამბობს პატივცემული პროფესორი, რომ ჩვენ ხშირად წაგებაში ვართ ხოლმე და ვკარგავთ იმ ბაზრებსაც-კი, რომელიც ჩვენის სისხლით არის მოპოვებულიო. ამის მიზეზი სამი არის:

პირველი, ის, რომ ჩვენ ცოდნა მცირე გვაქვსო, მეორე ის, რომ ძალიან მცირე ცოდნა გვაქს და დასასრულ, მესამე, უმთავრესი მიზეზი, რომელსაც უნდა განსაკუთრებული ყურადღება მიექცეს, არის ის, რომ სულ არაფრის ცოდნა არა გვაქვსო. ამ მხრივ ჩვენთვის ფრიად საინტერესოა ავსტრალია, რომელმაც ბევრით გაუსწრო მთელს ევროპასაო. 1896 წ. იანვარს „Times“-ში დაიბეჭდა ცნობები ავსტრალიის სასოფლო მეურნეობის შესახებ, რომელიც იქ მთავრობის მფარველობის ქვეშ

*) იხ. „ივერია“, № 51.

კარგულებისამებრ, შემდეგი ქართველები არიან: კნ. თამარა მაყაშვილისა (ქალიშვილი პოლკოვნიკისა), სალომე სულხანიშვილი (კოლლეჟკი სეკრეტარის ქალიშვილი), ელენე ჯავაძე-მიხაილოვისა (კოლლეჟკი სეკრეტრის ქალიშვილი ობოლი), კნ. ოლღა თუმანიშვილისა (ქალიშვილი პოლკოვნიკისა), ელენე ბუქყიაშვილისა (პოლკოვნიკის ქალიშვილი), ნინო დეკანოზიშვილისა (ნადვორნი სოვეტნიკის ქალიშვილი), ელენე ნათიშვილისა (ნადვორნი სოვეტნიკის ქალიშვილი), მარიამ ქვლივიძე (კოლლეჟკის ასესსორის ქალიშვილი ობოლი), კნ. ნინო ჩოლაყაშვილისა (სამსახურს გარეშე მყოფ მაიორის ქალიშვილი), მარიამ გედევანიშვილისა (კაპიტანის ქალიშვილი), კნ. ელენე თუმანიშვილისა (ტიტულიარნი სოვეტნიკის ქალიშვილი), კნ. ანასტასია გიორგის ასული ამირაჯიბისა, კნ. ოლგა ივანეს ასული ფავლენიშვილისა.

მთავარ-მმართებლის კანცელიარია სთხოვს ზემოხსენებულ კანდიდატთა მშობლებსა და მზრუნველებს ყოველ წლივ მაისში შეატყობინონ ხოლმე, თუ საცხოვრებელი ბინა გამოიცვალეს, და აგრეთვე ისიც ამ კანდიდატ-ქალთა—ოჯახებს რა შეძლება აქვთ.

ამასთანავე აცნობებს, რომ ჩარიცხულ იქმნებიან სასწავლებელში მხოლოდ ისინი, რომელნიც $12^1/_2$ წლისაზედ მეტნი არ არიან. თუ ამ წლოვანებამდე არ იქმნენ ჩარიცხულნი, ისინი სიიდგან გამორიცხულ-იქმნებიან. ისინი-კი, რომლებიც დედ-მამის ან ნათესავების ხარჯზედ იზრდებიან და სასწავლებელშივე იმყოფებიან, ისევე დარჩებიან სიაში აღნიშნულნი იმ დრომდე, ვიდრე სტიპენდიის ალაგი განთავისუფლდებოდეს და სახელმწიფო ხარჯით იქმნებოდნენ მიღებულნი.

*** როგორც გაზ. „კავკაზი“ გვაუწყებს, სექტემბრის პირველს რიცხვებში კავკავის გზით ტფილისში 250 კაცამდის გეოლოგი ჩამოვა. აქედგან პატივცემული სწავლულნი ჯერ ბაქოში გაემგზავრებიან, ხოლო იქიდგან გამობრუნების შემდეგ ტყიბულსა და ბათუმს დაათვალიერებენ. უმაღლესის ბრძანებით, ხსენებულ სწავლულთ რკინის გზით სიარულისათვის ფული არ გადახდებათ.

*** გაზ. „ტიფ. ლისტ.“-ის სიტყვით, სოფელ კურდღელაურში (თელავის მახლობლად) ვიღაც ბოროტი კაცები გაჩენილან, რომელნიც სხვის ქონებას აოხრებენ თურმე. ამ ვაჟბატონებს მირზოევის ვენახებში კარგა ბლომად ვაზი დაუჭრიათ და რამდენისამე გლეხის ვენახშიაც ვაზები დაუმტვრევიათ. ამას არ დასჯერებიან, თავ. რუსიშვილის 12 სული ღორი დაუკლავთ და ერთის გლეხისათვის თივით დატვირთული ურემი დაუწვავთ.

*** 7—16 მარტამდის ტფილისში 31 წითელათი გამხდარა ავად და 13 ქუნთრუშით.

*** როგორც აქაური გაზეთები გვაუწყებენ, 26 მარტს მიწად-მოქმედების სამინისტროში განსაკუთრებული კრებაა დანიშნული ფილოქსერის შესახებ. კრებაზედ მიწვეულნი არიან მიწად-მოქმედების მინისტრის რწმუნებული ბ-ნი მედვედევი და საკანტროლო პალატის მმართველი ბ-ნი ბუტირკინი. ბ-ნს მედვედევს სამინისტროსთვის უთხოვნია, რომ ხსენებულს კრებაზედ დასწრების ნება აგრონომს თავ. ი. ზ. ანდრონიკაშვილსაც მიეცითო.

*** ტფილისის სახელოსნო სასწავლებელთან დაარსებულს საკვირაო სასწავლებელში 214 კაცი ჩაწერილა. მსურველთა რიცხვი მეტიც ყოფილა, მაგრამ ადგილის უქონლობისა გამო, დანარჩენთათვის უარი უთქვამთ.

*** ქალაქის მიხეილის საავადმყოფოში, რამდენიმე თვე იწვა თიანეთის მაზრის გლეხ კაცი საფარაშვილი, კეთროვანებით ავადმყოფი. აქვე ჰყავდა მთელი სახლობაც—ცოლი და სამი ბავშვი. ცოლი და ერთი ბავშვიც ამ საშინელის სენით იყვნენ ავად, დანარჩენ ორს-კი ვაჟსა და ქალს არაფერი ნიშნები არ ეტყობოდათ კეთროვანებისა. საფარაშვილს როგორღაც შეეტყო, რომ კეთროვანება მჭირსო, და სულითა და ხორცით მოშვებულიყო, ცოტა ხნის შემდეგ ჭკუაზედ შეშლილობის ნიშნებიც გამოაჩნდა და სულ მუდამ ის ელანდებოდა, რომ დამწვავენო. რაკი დარწმუნდნენ საფარაშვილის ჭკუა-შეშლილობას, მაშინ ის გადაიყვანეს სულით ავადმყოფთა განყოფილებაში. აქ საფარაშვილი უფრო აირია, დაიწყო აქე-იქით კედლებზედ ხეთქება და ყოველს შემსვლელს ეძგერებოდა ხოლმე. ერთხელ ექიმს ეცა რკინის ყუთით ხელში და კინაღამ უბედურება დატრიალდა, მაგრამ სწორედ ამ დროს შემოვარდა საავადმყოფოს მსახური და გააკავა საფარაშვილი. ამ დღეებში გარდაიცვალა ეს უბედური. ჭკუაზე შეშლილობის ნიშნები საფარაშვილის ცოლსაც გამოაჩნდა, ამასაც ქმარსავით ეშინიან დამწვენო. უბედური ბავშვი ქალაქის საბავშვო საავადმყოფოში გადაიყვანეს, ავლაბარში („ტფ. ფურც.“)

*** დ. ყვირილა. 16 მარტს დაბა ყვირილაში (ზესტაფონი) წირვის შემდეგ დეკანოზმა დავით ღამბაშიძემ კრებულითურთ პანაშვიდი გარდაიხადა აწ განსვენებულ თავ. ნიკოლოზ ჭავჭავაძის სულის მოსახსენებლად და გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა, რომელშიაც გააცნო საზოგადოებას განსვენებულის მოღვაწეობა. დასასრულდასძინა, რომ განსვენებული დიდი მოსიყვარულე იყო საქართველოსი, ქველ-მოქმედი და ეს რომ მართალია, ამას ამტკიცებს ისიც, რომ მან სიკვდილის დღესაც არ დაივიწყა ჩვენი ხალხი და 25,000 მანეთი დასტოვა წოდების განურჩევლად ქართველ ყმაწვილების აღსაზრდელადო.

*** იმპერატრიცა მარია ალექსანდრეს ასულის სახელობაზედ დაარსებულს უსინათლოთა სამზრუნველოს კავკასიის განყოფილებიდგან შემდეგი ანგარიში მოგვივიდა დასაბეჭდად: 1897 წ. 1 თებერვალს განყოფილების კასაში ყოფილა 33301 მან. 58 კაპ.; თებერვლის განმავლობაში შესულა 2678 მან. 28 კაპ.; იმავე თვეში დახარჯულა 837 მან. 08 კაპ.; 1 მარტს 1897 წ. კასაში ყოფილა 35,542 მან. 78 კაპ. ამ თანხიდგან: 1, სახელმწიფო ბანკის განყოფილებაში სახელდახელო ანგარიშით ინახება თურმე 2521 მან. 93 კაპ.; 2, ⁰/₀⁰/₀ ქაღალდები, რომლებიც იმავე ბანკში ინახება, ღირებული 31,129 მან. 73 კაპ.; 3, იმავე ბანკის შემნახველს კასაში 1870 მან. 07 კაპ. და 4, სამზრუნველოს განყოფილების კასაში ნაღდად 21 მან. 06 კაპ.

სამზრუნველოს განყოფილების მიერ დაარსებულს თვალის სამკურნალოში 1897 წ. თებერვალში 364 ახალი ავადმყოფი მისულა, რომლებიც ძველ ავადმყოფებთან ერთად 2152 კაცს შეადგენდნენ, იმავე თვეში 54 ავადმყოფისათვის გაუკეთებიათ აპერაცია, რომელთაგან 28 სამკურნალოში წოლილა დს 26 თავისს სახლიდგან უვლია.

ქალაქის საბჭო

17 მარტი.

ქალაქის საბჭომ ამ დღეს, სხვათა შორის შემდეგი საქმეები განიხილა და გარდასწყვიტა:

ბ-ნ მთავარ-მართებლის წინაშე შუამდგომლობა აქვს დაწყებული, რომ მთავრობა წარსულის წლების მაგალითისამებრ ქალაქს დაეხმაროს ქონებრივად ჯარების სადგომებისათვის საჭირო ხარჯის გაწევის საქმეში და ამისათვის სთხოვოს 68,000 მანათი ამა წლის ხარჯად.

სიონის ქუჩის გასაგანიერებლად ქალაქმა შეისყიდოს ბ-ნ ეგოროვისაგან ორი საჟენის სიგანე ალაგი 900 მან. და აგრეთვე ამ საგნისათვისვე საჭირო ადგილების შესყიდვის მოლაპარაკება მამულის სხვა პატრონებთან მიენდოს ქალაქის გამგეობას.

„კრუტოის“ ვიწრო ქუჩის გასაგანივრებლად ქალაქმა შეიძინოს ბ-ნ მიხაილოვისაგან საჭირო ადგილი და სამაგიეროდ თავისს ხარჯით უნდა აუგოს ქვის კედელი, რომ ბ-ნ მიხაილოვის შენობას ჩამონგრევის შიში აღარა ჰქონდეს.

ბევრი ბაასი აღძრა ხმ. ყორღანოვის ვალის გადახდამ. ბ. ყორღანოვს ქალაქისაგან ერგება პირობით 56,000 მან. წყლის მილებისა. ამ ფულს ბ-ნ ყორღანოვი ორს ვადაზედ თხოულობს; საბჭომ ვერ გადასწყვიტა ეს საქმე და მიანდო გამგეობას და საფინანსო კომისიას, განიხილეთ დაწვრილებით და საბჭოს შემდეგ სხდომაზედ წარმოუდგინეთ თქვენი მოხსენებაო.

ძმ. დარჩიევის თხოვნა მიწის შესყიდვის თაობაზედ საბჭომ არ შეიწყნარა და დაადგინა, საჩივარი დაიწყოს ქალაქმა ამ საქმის გამოო.

იმყოფება.

რადგანაც ჩვენთვის ეს ძალიან საინტერესო იყო, ამისთვის მივწერე ავსტრალიის რამდენისამე ახალშენის მინისტრს წერილი და ვთხოვე, როგორც ეკონომისტმა, ეცნობებინათ ჩემთვის სასოფლო მეურნეობის ვაჭრობის აღორძინების ვითარება და ისიც, თუ რა ღონისძიებანია ხმარებული მთავრობის მიერ. ნახევარის წლის შემდეგ ყოველის მინისტრისაგან მომივიდა ვრცელი პასუხი. ამ პასუხის წყალობითაც შეგვიძლიან სჯა ვიქონიოთ სხვა ქვეყნისა და იმ ბაზრების შესახებ, რომელთაც საგნად აქვთ სასოფლო მეურნეობის ნაწარმოების გასაღება. რადგანაც ის მასალა, რომელიც მე მომივიდა ამ მინისტრებისაგან, მეტად ვრცელია, ამისათვის დავკმაყოფილდებით იმ ცნობებით, რომელიც ვიქტორიას შეეხება, ამ ფრიად საინტერესო ქვეყანას.

1889 წ., მწერს მიწიდ-მოქმედების მინისტრი მარტინი, გადასწყვიტა თუ არა მთავრობამ, რომ ზოგიერთი დარგი სასოფლო მეურნეობისა ქვეყანას დიდს სარგებლობას მოუტანს, რომ მხოლოდ წახალისება საჭიროა, რათა სოფლის მეურნენი გულ-მოდგინეთ მოეკიდნენ მეურნეობის საქმეს,—ამ საგნისათვის ორიოდე მილიონი მანათი გადასდო. ეს თანხა პირველში ეცოტავება კაცს, მაგრამ არ უნდა დაივიწყოთ, რომ ვიქტორია მხოლოდ რუსეთის რამდენსამე გუბერნიის ოდენაა. რაც შეეხება მცხოვრებლებს, იქ მხოლოდ ერთ მილიონ სულზედ ცოტა მეტი სცხოვრობს.

მაშინ იყო დაარსებული კომისია გამოცდილის კაცებისა, რომლებმაც გამოარკვიეს, რომ ვიქტორიასთვის ძალიან სასარგებლო იქმნებაო.

1) განვითარება მებაღეობისა და მებოსტნეობისა.

2) მზადება საგანგებოდ შესანახად მომზადებულ ხილის სანოვაგისა.

3) ქარხნებში გამოსადეგარ და ექიმობისთვის საჭირო მცენარეების მოშენება და სხვანი.

4) მოშენება ხაოიანის მცენარეებისა;

5) ნაწარმოების საწყობების დამართვა.

6) კარგად და ცივად შენახულის ხორცის და ტყავების გაზიდვა.

ამ საქმისათვის დაარსებულია მთელი შტატი გამოცდილის მასწავლებლებისა, რომლებიც უსასყიდლოდ ასწავლიან ყველას და რჩევას აძლევენ. ყოველ სოფლის მეურნეს აქვს ნება წელიწადში ერთხელ, ერთის კვირის ვადით, მოიპატიჟოს ამა თუ იმ საქმის ხელის მცოდნე მასწავლებელი. იგი მოვალეა მხოლოდ მასწავლებელს გზის ხარჯი გადაუხადოს და ისე მოაგვაროს, რომ მეზობლებმაც ისარგებლონ მასწავლებელის რჩევადარიგებით. ამისთანა განსაკუთრებულის მცოდნე მასწავლებლების მოსამზადებლად რამდენიმე წელიწადი დასჭირდათ, მერე სასოფლო მეურნეობის წასაქეზებლად მთავრობამ მეურნეობის სხვა-და-სხვა დარგისათვის სხვა-და-სხვა ჯილდო დანიშნა. ვისაც ჰსურს ჯილდო მიიღოს, უნდა გამოაცხადოს ამისი სურვილი და ეცადოს გაუმჯობესებას სასოფლო მეურნეობის ამა თუ იმ დარგისას და ამ მხრივ მთავრობის მომადლიერებას. რამდენსამე ათას მანეთამდის მიეცემათ ჯილდო მხოლოდ მაშინ, როდესაც მთავრობა მეურნეების ნაწარმოებს ჯილდოს ღირსად იცნობს.

სამაგალითოა ის ღონისძიებანი, რომელნიც ნაღონია ავსტრალიის მთავრობის მიერ საქონლის გასატანად. ავსტრალია ევროპის ბაზრებზედ 20—25 ათასის ვერსით არის დაშორებული. ამ მანძილის გავლას, რაც უნდა მსწრაფლ-მავალი გემი იყოს, 40 დღეს მოანდომებს. ამ დროს განმავალობაში სასოფლო მეურნეობის ნაწარმოები ადვილად შეიძლება წახდეს. ამისათვის ყოველ ნავთ-სადგურში გაკეთებულია უშველებელი სარდაფები, სადაც ნაყოფს ჯერ ჰყინავენ და მერე ინახავენ იმისთანა ადგილას, სადაც 2⁰—3⁰ R. მეტი არ არის. ამ ნაირად გაყინული და მშვენიერად შენახული მეურნეობის ნაწარმოები გადააქვთ გასასაღებლად ევროპის უმთავრესს ქალაქებში, სადაც სცხოვრობენ განსაკუთრებული აგენტები, რომელნიც განაგებენ ავსტრალიის სამეურნეო ვაჭრობის საქმეს. ვინც საქონელს კარგად ასაღებს, მთავრობა იმათაც უნიშნავს ჯილდოს. მაგალითად, თუ ერთი გირვანქა ხორცი გაიყიდა 9 პენსად, ჯილდოდ გამყიდველს სამი პენსი ერგება, 7 პენსადთუ გაიყიდა,—1 პენსი ერგება, 7 პენზედ ნაკლებ გამყიდველს ჯილდო არ მიეცემა. ასეთის მოქმედებით საქონლის ღირსება ჰმატულობს და ვაჭრობა წარმატებაში მიდის.

1885 წ. ვიქტორიიდგან გასასყიდად გატანილის საქონლის ფასი ეთანასწორებოდა 50,000 გირ. სტერ. ხოლო ექვსის წლის შემდეგ ერთის მილიონ გირ. სტერ. მეტისა გაიტანეს.

რუსეთიდგან ეხლა გააქვთ გასასყიდად 3 მილიონზედ ცოტა მეტად ღირებული სასოფლო მეურნეობის ნაწარმოებნი. მაშასადამე, რომ ვიანგარიშოთ, ვიქტორიიდგან გატანილ საქონლის კვალობაზედ, იქ კაცის თავზედ მოდის 10 მანათი, ხოლო რუსეთში 23 კაპ.

საერთოდ სასოფლო მეურნეობის ნაწარმოები პურიანად ხუთის წლის განმავლობაში რუსეთიდგან გატანილი იყო 642 მილ. მანათისა, რაც კაცის თავზედ 5 მანათი მოდის (ორთაშუა რიცხვით რუსეთში 120 მილიონი მცხოვრებელია.)

ავსტრალიიდგან-კი მარტო ერბოა გატანილი იმდენი, რომ კაცის თავზედ 10 მანათის ერბო მოდის. ინგლისის ბაზრები დაიპყრო ეხლა ავსტრალიის ხილმა. ერთის სიტყვით, ამ მხრივ ყველაზედ წინ ავსტრალიაა.

შემდეგ პროფესორმა იანჟულმა განმარტა ზოგიერთი საგანი, რომელიც შეეხება საზოგადოდ ვაჭრობას და კერძოდ ბაზრების მოპოვებას. ლექტორმა დაწვრილებით აუწერა საზოგადოებას სავაჭრო ბიუროები, სადაც ყველას შეუძლიან გაიგოს საჭირო ცნობანი ყველა სავაჭრო დაწესებულების შესახებ. ამ ბიუროებში ყოველ ვაჭარს შეუძლიან გაიგოს თავისი ბიოგრაფია და ვაჭრობის საქმე. ამ ბიუროების წყალობით შეიძლება სრულიად უცნობებმა ერთმანეთთან სავაჭრო დამოკიდებულება გაჰმართონ. ეს ბიუროები წელიწადში მილიონობით ატრიალებენ ფულს, ყოველს ქვეყანაში ასი ათასობით დაქირავებული აგენტები ჰყავთ და სხვანი.

ნაკლები მნიშვნელობა არა აქვთ ვაჭრობის მხრივ ადრესებისა და ანონსების კანტორებს, სადაც შესაძლებელია ყოველის ვაჭრის ადრესის და ვინაობის შეტყობა. როგორცა ვხედავთ, მთელის ქვეყნის ეკონომიურს ცხოვრებაში საშინელი ბრძოლაა ამტყდარი და გამარჯვებული ის-კი არა რჩება, ვინც ფულით არის ძლიერი (ინგლისი), არამედ ის, ვინც ცოდნით არის აღჭურვილი (გერმანია). ცოდნა არის ძალა, რომელიც ფულზედ, კაპიტალზედ მაღლა სდგას.

თუ მაინც და მაინც ცოდნა თვით ძალა არ არისო, დაამთავრა თავისი ლექცია პროფესორმა ინგლისურის არაკით: ყოველს შემთხვევაში იგი ისეთი საშუალებაა, რომლის წყალობითაც შეგვიძლიან ძალას მივაგნოთო“.

კოწია

ხარკოვი

უკვდავის მგოსანის ნიკოლოზ ბარათაშვილის სურათის გამო.

„ივერია“-ში (№ 41) ამოვიკითხე ფრიად საყურადღებო ამბავი: „ბ-ნ გრ. ტატიშვილს შეუტყვია, რომ ერევანში ერთს სომეხს ვაჭარს ჩვენის უკვდავის მგოსანის ნიკ. ბარათაშვილის სურათი აქვს წამლით ნახატი. ეს სომეხი კარგი და დაახლოებული ნაცნობი ყოფილა და მისი სურათიც მაშინ დაუხატვინებია, როცა ნიკ. ბარათაშვილი ერევნის მხარეს მსახურებდაო“, და სხვანი.

ამ ამბის შეტყობისათანავე გულმოდგინედ შეუდექით იმ უცნობის ვაჭრის ძიებას, მაგრამ ვიდრე იმის კვალს მივაგნებდე, არ შემიძლია არ ვაუწყო ქართველ საზოგადოებას, რომ ექიმის ლეონ იაკობის ძის ტიგრანიანცის სახლში ვნახე დიდად საექვო სურათი. ეს სურათი წამლით ნახატია ტილოზედ, სიმაღლე 1 არშინი და 2½ გოჯი აქვს, ხოლო სიგანე 15 გოჯი. გამოსახულია ახალგაზდა ყმაწვილი კაცი, ასე 25—30 წლისა, ლამაზის ქართულის სახისა, [illegible]ვენილის ულვაშებით. წვერ გაპარსული. დახატულია ნახევარის ტანით, ვგონებ მჯდომარე. მარჯვენა ხელი უვლია წინ აყუდებულის თოფის ლულაზედ, ხოლო მარცხენა ხელი უძევს ლულის წვერზედ. ტანთ ამოსია ქართული კაბა, მაღალის სამპირად ოქრო-მკედით მოვლებული საყელოთი. კაბა ძალიან მუქის მჟოლის ფერია. ცალი (მარჯვენა) ყურთმაჯი გადაგდებული აქვს მხარზედ, მეორე-კი ჩამოშვებული. კაბის ქვეშ აცვია გულ-ამოჭრილი, მწვანე ყოშიანის სახელოებით ახალუხი. მარცხენა სახელის ყოში გადმოკეცილი აქვს და მარჯვენისა გადაკეცილი. ახალუხს ქვეშ აცვია წითელის მოვის პერანგი საყელოზედ ოქრომკედ მოვლებული. ჰხურავს ცოტა გვერდზე ჩაკეცილი ბუხრის ქუდი. სურათი მშვენივრად არის დახატული. ზედ არავითარი წარწერა არა აქვს, ასე რომ ძნელად სათქმელია, რა დროს და ვის ხელს ეკუთვნის.

ხოლო მე ნამდვილის წყაროებიდგან შევიტყე, რომ 1840—50 წ.წ. ქ. ერევანში, ყოფილა გამოჩენილი მხატვარი სტეფანოზ ნერსესიანცი, რომელსაც სწორედ ამ ხანში დაუხატავს დიდის ხელოვნებით მაცხოვრის ჯვრიდგან ჩამოხსნის ხატი. ეს ხატი ასვენია აქაურს სურფსარქისის ტაძარში, იგი უყიდნია, ეკკლესიას 1850—51 წელს თვით მხატვრისაგან 400 მან. ამავე ნერსესიანცს დაუხატავს, გასაოცარის სინამდვილით, კათალიკოზი ნერსესი სავარძელში მჯდომარე, რომლის წინაშეც ბევრნი დამხობილან, უთხოვნიათ ლოცვა-კურთხევა თურმე და როცა დაჰკვირვებიან, რომ პატრიარქი მეტათ სასტიკად მოჰქცევიათ, პასუხი არ ულირსებია, მხოლოდ მაშინ შეუტყვიათ თვისი შეცდომა. ეს საუცხოვო მხატვარი გარდაცვლილა ტფილისში 1883 თუ 1884 წ. და ბევრი ძვირფასი სურათიც დაუტოვებია. უეჭველია ადგილობრივ სომხურ გაზეთებში იქნებოდა მისი ბიოგრაფია და სასურველია გადაათვალიეროს ვინმემ და გვაცნობოს 1844—45 წწ. ხომ არ უცხოვრია აქ, ერევანში? სტეფანოზ ნერსესიანცი აქაური, თაფაბაშის უბნელი ყოფილა. გარდაცვლილა 67 წლისა, მაშასადამე, ნიკ. ბარათაშვილის აქ ყოფნის დროს 1844 და 1845 წ. ყოფილა 28—29 წლისა. ნამდვილად შევიტყე, რომ იმ ხანში ქ. ერევანში არც ერთი სხვა მხატვარი არა ყოფილა, გარდა ეპისკოპოსის სააკისა, რომელიც ჰხატავდა მხოლოდ საღმრთო წიგნებისათვის სხვა-და-სხვაგვარ არშიებს და მთელს თავის სიცოცხლეში არც ერთი სახე არ დაუხატავს. ასე რომ, ყოველს ეჭვს გარეშეა, თუ ოდესმე ნიკოლოოზ ბარათაშვილი დაუხატავთ აქ, უეჭველად სტეფანოზ ნერსესიანცს უნდა დაეხატა და თუ კი ამ გამოჩენილს მხატვარს დაუხატავს, მისი საკვირველი ნიჭი თავმდებია, რომ სრულის სინამდვილით უნდა იყოს დახატული. დავუბრუნდეთ ჩემ მიერ ნახულ სურათს.

შ. ლ. ტიგრანიანცმა მიამბო, რომ ეს სურათი პეტერბურგში ვიღასაც უყიდნიაო „ტოლკუჩკა“-ზე ვიღაც დალალისაგანაო და ამ „ვიღასაც“ მიურთმევია საჩუქრად პეტერბურგშივე მოვაჭრე ცნობილის ქველ-მოქმედის, აწ განსვენებულის მკრტიჩ სანასარიანცისათვის. რომლისაგანაც მემკვიდრეობით დარჩენია ბ-ნ ტიგრანიანცს. ამ ამბავს დასძინა პატივცემულმა ექიმმა, რომ ეს სურათი ქართველისა არ არისო, ეს არის გამოჩენილი ალასი, ხეჩატურ აბოვიანცის თხზულებისა „ვერქ ჰიასტანი“ (წყლული სომხეთისა). მიამბო აგრეთვე, რომ ამ რამდენისამე წლის წინად, ამ სურათიდგან აქაურს ფოტოგრაფს გადაუღია სურათი და გაუვრცელებია ხალხში. ქვემოთ დიდის ასოებით წარწერილია ალასი. რაღა თქმა უნდა, ასეთ საყვარელს გმირს, ასეთს მშვენიერ ტანთსაცმელში და საუცხოოდაც დახატულს, დიდი გასავალი ექმნებოდა. ასე გასინჯეთ, წარსულს წელს, როდესაც მოსკოვში განუზრახავთ ხეჩატ. აბოვიანცის თხზულებათა კრებულის გამოცემა, ერთს აქაურს ინტელიგენტს სომეხს გაუგზავნია ეს სურათი გამომცემლისათვის, არიქა, ალასის სურათი ვიპოვეთ და აბა თქვენ გამოცემაში მოაქციეთო. ეს კრებული (თხზულება ხეჩატ, აბოვიანცისა. მოსკოვი 1897 წ.) გადავათვალიერე და შიგ გარდა ავტორის სურათისა სხვა არა იყო-რა. ეტყობა კეთილ-გონიერი გამომცემელი სინიდისიერად მოჰქცევია თავისს გამოცემას და თავქარიანს ინტელიგენტს ვერ შეუცდენია იგი. მგონი მეტი არ იქმნება მოკლედ გიამბოდ თუ ვინ იყო ეს ალასი, დიდად საყვარელი გმირი სომხის საზოგადოებისა. ხალხის გადმოცემა და თვით თხზულება ხ. აბოვიანცისა „ვერქ ჰაისტანი“ თითქმის ერთგვარად ასურათებენ იმას.

ერევნის უკანასკნელს ჰუსსეინ ხან სარდარს ჰყოლია ძმა, ჰასსან-ხანი, რომელიც საშინელი მოყვარული ყოფილა ახალგაზდა, ლამაზის სომხის ქალებისა. ამ ვაჟბატონს შეუტყვია, რომ ს. ქანაქირში (აქედამ 6 ვერსზეა) ერთს გლეხს მეტად მშვენიერი ქალი ჰქაყვსო; მაშინათვე უფრენია მხლებლები მის ჩამოსაყვანად. ქანაქირელებს არ დაუნებებიათ ეს ქალი და, რასაკვირველია, ამტყდარა ხანჯლის ტრიალი. ამ ჩხუბში გასაოცარი ვაჟკაცობა გამოუჩენია ახალგაზდა გლეხს ალასის, რომელსაც გაუჟლეტია მხლებლები ჰასსან-ხანისა და თითონაც გავარდნილა ფირალად მთებში. შემდეგ გადასულა ძველს დანგრეულს ქალაქ ანში. განრისხებულს ჰასსან-ხანს დაუტუსაღებია ალასის მოხუცებული მამა. დადგა 1827 წ.. როდესაც გენერალი პაშკევიჩი შემორტყმია ქ. ერევანს დასაპყრობად, ალასის ეს შეუტყვია და გამოქანებულა ერევანში. მოსულა იმ დროს, როცა პაშკევიჩი ციხეში შედიოდა. ალასიც ამ ციხეში გაჩენილა. უნახავს აქ თავისი მამა, გადახვევიან მამა-შვილნი ერთმანერთ და აი, ამ დროს მოუკლავთ ალასი.

როგორც ხედავთ ალასი ყოფილა ქანაქირელი გლეხი. მე ვგონებ, რაც უნდა ლაღის ფანტაზიისა ყოფილიყო ამ სურათის დამხატველი, იმდენად ვერ გაკადნიერდებოდა, რომ პაროსნ ალასი, რომელსაც სიზმრადაც ვერ მოელანდებოდა ქართული კაბა, შეემოსნა ძვირფასის ქართულის კაბით. ბ-ნი ტიგრანიანცი მაინც-და მაინც არ ამიხირდა, რომ ალასიაო. მალე დამეთანხმა, რომ კავკასიელის ტიპია, უფრო-კი, იმის აზრით, სომხისა. გარდა ამისა, ბ-ნ ტიგრანიანცს კარგად არ ახსოვს, მისმა ბიძამ, სანასარიანცმა, მართლა პეტერბურგში შეიძინა იმ გზით, როგორც მან მიამბო, თუ სხვა გზით. დიდის ყურადღების ღირსია აგრეთვე ის გარემოებაც, რომ მიკირტიჩ სანასარიანცი ყოფილა ერევნელი და ამავე უბნიდამ (თაფა-ბაშიდგან), საიდამაც მხატვარი ნერსესიანცი. ამავე უბანში ყოფილა იმ ხანად (1840—50 წ.) მდიდარი ვაჭარი მიკირტიჩ ფადარიანცი, კაცი ქეიფის, დროს გატარების, სიმღერის, თარისა და სხ. მოყვარე. გარდაიცვალა 1854 წ. უმემკვიდროდ. ნამდვილად შევიტყე, რომ ამ ფადარიანცს ჰყოლია დაახლოვებული მეგობარი ვიღაც მხატვარი, რომელსაც ფულით უწევდა თურმე დახმარებას. ვინ იყო ეს მხატვარი, რა მდგომარეობაში იყო ამ დროს ნერსენიანცი, აქ ხომ არ იყვნენ იმ ხანად სანასარიანცი და ნერსენიანცი, რა გვარი განწყობილება ჰქონდათ ურთიერთ შორის ამ უბნით მეზობლებს და სხვა დაწვრილებით ამბავს შემდეგ გაცნობებთ. ახლა-კი სიმართლე მოგახსენოთ. ამ სურათით და მისი ესოდენ საექვო ვინაობით ველარ ვითმენ დახანებას და ამ მოკლე ცნობასთან ერთად გიგზავნით ზემო აღნიშნულს სურათის ფოტოგრაფიას *), რომლითაც სასიქადულო მგოსნის მცნობთ შესაძლოა იცნონ. თუ ვინმე რაიმე მსაგვსებას ჰნახავს ამ სურათით **), ანუ ეჭვს შეიტანს, რომ იგი ნიკ. ბარათაშვილია, დიდად პატივცემული ლეონ იაკობის ძე ტიგრანიანცი, იმედი მაქვს, ერთის თვის ვადით გვათხოვებს ასლს და დაუყოვნებლად გამოგიგზავნით. თუ საჭიროდ დანახულ იქმნება.

ვთხოვ ბ-ნ გრ. ტატიშვილს დაწვრილებით გამოაცხადოს, ვისგან შეიტყო მის მიერ აღნიშნული ამბავი, როგორის ტანთ-საცმელით უნახავთ დახატული, როდის და სხვა რაც-კი იციან.

ივანე ზედგინიძე.

ქ. ერევანი.

*) სამწუხაროდ ფოტოგრაფმა შედარებით ცუდად გადიღო. აქ უფრო ხნიერს ჰგავს. ქვეშ სომხურად წანაწერი „ალასი“ ფოტოგრაფს ეკუთვნის. ი. ზ.

**) ვისაც ჰსურს ამ სურათის ნახვა, შეუძლიან „ივერიის“ რედაქციაში მოიკითხოს იგი.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდამ)

გაზეთ „კავკაზ“-ის 73 ნომერში დაბეჭდილია მეთაური წერილი შესახებ იმ კამათისა, რომელიც დაიწყეს ტფილისის გაზეთებმა ქალაქის ხმოსანთა არჩევანების გამო.

ეს კამათი გამოიწვიაო, სწერს გაზეთი, ჩვენმა შენიშვნამ იმის შესახებ, რომ სომხები ადგილებს და სამუშაოს არ აძლევენ არც განათლებულ რუსსა და ქართველს, არც მუშა ხალხს. ჩვენ არ შეგვეძლო არ აგვენიშნა, რომ ქალაქის თვით-მმართველობა ძლიერ გადასცდა საზღვარს... ზრდილობიანობისას.

ჩვენ ჩამოვაგდეთ ლაპარაკი ქალაქის ხმოსანთა არჩევანებზედ და განვაცხადეთ, რომ უკეთესი იქნება, არჩევანები ქალაქის თითოეულ ნაწილში მოხდესო. ადგილობრივი რუსული გაზეთები გულ-ახდით არ მოეკიდნენ ამ საქმეს. ჯერ სულ ხმა არ ამოიღეს; როდესაც საქმე გადასწყდა კიდეც, ეხლა გვიან-და არისო,სთქვეს. „Нов. Обоз.“-ე პირველში თითქოს დაგვეთანხმა კიდეც და ამოდ ახსენა სახელი ბ-ნ ნიკოლაძესი, რომელიც დიდის ნიჭით მეთაურობდა „ნოვ. ობოზ“-ს ვიდრე ეს გაზეთი სხვის ხელში გადავიდოდა; მაგრამ, როდესაც არჩევნების საქმე, ადგილობრივ მთავრობის განკარგულებით, საგუბერნიო საკრებულოს გადაეცა განსახილველად, მხოლოდ მაშინ გამოაშკარავდა, ამ გაზეთის ლაპარაკის ნამდვილი აზრი.

ჩვენ ეხლაც ვამტკიცებთ, რომ ქალაქის გამგეობა ძლიერ აჩქარდა ამომრჩეველთა სიის გამოცხადებას და ეს სიები უკანონოდ შეადგინა. ბ-ნ ივანენკოს მიერ გამოგზავნილმა წერილმა ჩვენ მიერ გამოცხადებული საბუთები ვერც ერთი ვერ დაარღვია.

***

გუშინწინ დაბეჭდილი გვქონდა წერილი ბ ნ კ. ყ—შვილისა, რომელიც ამტკიცებს, რომ ზ ო ი ლ ი ს სომეხმა „მუხათ-გვერდში“ მამული-კი არ გააშენა და არ გააუმჯობესა, პირ-იქით, რაც-კი რამ იყო გაშენებული, სულ ამოაგდო და ადგილი თათრებს მიაქირავაო.

ამავე საქმის შესახებ „კავკაზ“-ის გუშინდელ ნომერში დაბეჭდილია წერილი ზემოხსენებულ მამულის პატრონის ბ ნ ზ. გედევანიშვილისა, რომელიც ამბობს:

ოც-და-ათის წლის განმავლობაში თვით მე ავაგე ჩემს მამულში სახლი, გავაშენე ბაღ-ვენახი და მხოლოდ წელიწად-ნახევარია, რაც სომეხს ზუდაღოვს მივყიდე. მამული ეხლაც იმ მდგომარეობაშია, როგორშიაც ჩემს დროს იყოო.

აბა ამის შესახებ არის ნათქვამი: ტყუილს მოკლე ფეხი აქვს და შორს მანძილს ვერ გაივლისო. აგი ჩქარაც გამოაშკარავდა ზოილის ტყუილი!..

რუსეთი

—

რუსეთის გაზეთების სიტყვით განზრახვა აქვთ თურმე წესად შემოიღონ, რომ სახალხო მატარებლის მოსვლის დროს რკინის გზის სადგურებში გარეშე ხალხს ნება არა ჰქონდეს სადგურში შესვლისა, როგორც ეს ევროპის ბევრს ალაგას არის მიღებულიო.

— ლაპარაკი არის აღძრული იმის შესახებ, რომ ციმბირსა და საზღვარ გარედ დეპეშისა და სხვა კორესპონდენციის გაგზავნის ფასს დააკლდეს და ისეთი ფასი დაიდოს, როგორიც საზღვარ გარედ არსებობს რუსეთში გამოსაგზავნ კორესპონდენციებისათვის.

— პეტერბურგში განუზრახავთ რუს-სომეხთა ამხანაგობის დაარსება, რომელსაც საგნად ექნება შესწავლოს სომხების უწინდელი და ეხლანდელი მდგომარეობა. დაიცვას სომხები უსამართლო ცილისწამებისაგან, დახმარება აღმოუჩინოს ღარიბ და ნიჭიერ სომეხთა, ზაჭირო ცნობები გაავრცელოს რუსეთის საზოგადოებაში სომხების შესახებ და სხვა. ამ ამხანაგობის მოთავედ ასახელენ იმათ, რომელთაც დიდი ხანი უცხოვრიათ კავკასიაში და კარგად იცნობენ სომხებს.

— სვენციცკის გამოუგონია ახალი კენჭის საყრელი ყუთი. 11 მარტსეს ყუთი გაუსინჯავს პეტერბურგის ქალაქის გამგეობის კომისიას და კარგი გამომდგარა პატარა არჩევანისათვის, დიდისათვის-კი გამოუსადეგარიაო. ყუთი ისეთ ნაირადაა მოწყობილი, რომ როცა კენჭებს ჩაჰყრით, მანქანით იქვე ინიშნება მერამდენეც არის და ამას გარდა ზარის წკარუნით გატყობინებთ, რომ კენჭი ჩავარდაო. კენჭების რიცხვი ინიშნება ყუთის უკანა მხარეს.

— რკინის გზების მმართველობას დაუწყია შუამდგომლობა იმის შესახებ, რომ მეორე კლასის ვაგონებში ცალკე განყოფილებანი დაარსდეს ავადმყოფებისათვისაო. ეს განყოფილებანი საჭირო იქნება იმათთვის, რომლებიც ზაფხულობით წყლებზედ მიდიან საექიმოდაო.

— 1 მარტს მომხდარ მომგებიან ბილეთების ტირაჟში 75,000 მან. მოგება ჰრგებია მოსკოვის ფეხთ-საცმელების ვაჭარს ი. დ. ეგოროვსა.

შავი ჭირი

—

ინგლისის გაზეთებში იყო ნათქვამი, ვითომ ჩინეთს ფუ-ცზიანის მაზრის ქალაქ სინ-ხუაში შავი ჭირი სრულიად მოსპობილიყოს, მაგრამ, როგორც ეხლა სჩანს, ეს ამბავი მართალი არა ყოფილა. აი, სხვათა შორის რასა სწერს ამის შესახებ მისიონერი კლინგერი „Der Ostasiatische Lloyd“-ში: სამის წლის განმავლობაში შავი ჭირი მძვინვარებს სინხუას ახლო-მახლო. ნიადაგი ირგვლივ ისეა მოწამლული და მოშხამული ამ სენით, რომ თაგვებიც-კი ერიდებიან დედამიწაზედ სიარულს და ხეებზედა სცხოვრობენ... დედამიწიდგან ხეზედ გადასახლდნენ! რაც აცივდა (ეს წერილი დაწერილია წარსულის წლის 14 დეკემბერს), ავადმყოფთა რიცხვმა იკლო. საზოგადოდ, ამ სენს უწინდელი სიმწვავე და სისასტიკე აღარა აქვს. ევროპიელთა შორის სულ არავინ გამხდარა ავად.

— როგორც ბომბეიდგან მოდის ამბავი, ექიმი იერსენი უცრის თავისს მიერ გამოგონილს შედედებულს სისხლს. ვისაც-კი აცრილი აქვს, არა-

ვინ გამხდარა შავის ჭირით ავად. თვით უკიდურესს შემთხვევაში-კი ჰრგებს ავადმყოფთ ეს საშუალება.

— ექიმი ხავკინი, რომელმაც თავი იჩინა მეცნიერებაში ხოლერის აცრის შემოღებით, ბომბეიში შავის ჭირით გამხდარა ავად, მაგრამ ეხლა უკეთ არის და ჩქარა განიკურნება თურმე.

— უკვე გამორკვეულია, რომ შავის ჭირის ერთი ადგილიდგან მეორეზე გადატანას თაგვები დიდად ხელს უწყობენ. ამის გამო სამხედრო უწყებას ბრძანება გამოუცია, — სამხედრო ექიმებმა და ბეითალებმა ყაზარმებსა და სხვა შენობებში თაგვების გასაწყვეტად სასტიკი ღონისძიებანი იხმარონო.

— შავ ჭირთან საბრძოლველად დაარსებულ კომისიის თავმჯდომარის პრინცის ალექსანდრე ოლდენბურგელის განკარგულებისამებრ საიმპერატორო სამკურნალო ინსტიტუტმა დაამზადა კარგა ბლომად შედედებული სისხლი აქეთ-იქით დასაგზავნად. ყველაზედ ბევრი გაუგზავნეს პროფესორს ვისკოვიჩს „ბომბეი“-ში. შემდეგ თეოდოსიის კარანტინის უფროსს გუბნერს, კომისიის რწმუნებულს თავად შახოვსკის, ბათუმის კარანტინის დირექტორს ვასკოვს, თურქესტანის გენერალ-გუბერნატორს ბარონ ვრევსკის და იმიერ კასპიის-მხრის უფროსს გენერალ-ლეიტენანტს კუროპატკინს. უკანასკნელს გაუგზავნეს ათი შუშა შედედებულის სისხლისა.

— სამშაბათს, 11 მარტს, ნიკოლოზის რკინის გზით გამომგზავრებულან შავ ჭირთან საბრძოლველად დაარსებულ კომისიის რწმუნებულნი: სენატორი ლიხაჩოვი ნიჟნი-ნოვგოროდისაკენ და გენერალ-ლეიტენანტი ვასმუნდელი—ქ. ბათუმისაკენ. ამათ თან წამოუყვანიათ ექიმები, აფიცრები, სამოქალაქო წოდების მოხელენი და ჯარის-კაცები.

უცხოეთი

აღმოსავლეთის საქმე. ამ დღეებში ინგლისურს ენაზედ ერთი პატარა წიგნაკი დაიბეჭდა, რომელიც, რაღა თქმა უნდა, ძალიან აალაპარაკებს დიდსა და პატარას. წიგნაკის ავტორის აზრით, საჭიროა, რომ ოსმალეთის იმპერია სხვა-და-სხვა სახელმწიფოებმა ეხლავე გაინაწილონ, რადგან მშვიდობიანობას მხოლოდ ეს დაამკვიდრებს და ოსმალეთის მიერ დამონავებულ ხალხთ მყუდროებას და წარმატების გზას მოუპოვებს. ამ წიგნაკის უსახელო ავტორი ასეთს მსჯელობას უფრო თავისს საკუთარს გამოცდილებაზედ ამყარებს, რადგან, როგორც თითონ ამბობს, ოსმალეთში დიდხანს უცხოვრია და იქაური ამბები ზედ მიწევნით აქვს შესწავლილი. როგორც თითონ ამბობს, ოსმალეთი შვიდმა სახელმწიფომ უნდა გაინაწილოს: საბერძნეთმა, იტალიამ, ინგლისმა, საფრანგეთმა, გერმანიამ, ავსტრიამ და რუსეთმა.

საბერძნეთს უნდა დაეკუთვნოს ალბანია, კრიტი და ის კუნძულები, რომლებიც ევროპის არხიპელაგში მდებარეობს. იტალიას ტრიპოლი უნდა მიეცეს. ინგლისს ეგვიპტე და კუნძული კიპრი დაეთმობა, სადაც ინგლისელები ამ ჟამადაც ჰბატონობენ. მხოლოდ რომ ინგლისელებმა ეგვიპტეში სამუდამოდ მაგრად მოიკიდონ ფეხი, ამისთვის საჭიროა სუდანიც შეიერთონ და თავიანთი სამფლობელო მდინარე ნილოსის გასწვრივ ალბერტ-ნიანცამდის გაავრცელონ. საფრანგეთი დაისაკუთრებს სირიას, მესოპოტამიას და მდ. ტიგრსა და ეფრატს, საცა ალებ-მიცემობა ამ ჟამად იმის ხელშია. გერმანიას დაეთმობა ოსმალეთის სამფლობელო ადგილები არაბეთში. მისთვის ეს ბევრად უმჯობესი იქნება, ვიდრე აფრიკაში ინგლისთან ცილობა, ხოლო ამ ნაირად ეს უკანასკნელიც მოიშორებს თავიდგან საშიშს მეზობელს. ავსტრიას უნდა დაეთმოს კონსტანტინეპოლი და ბალკანეთის ნახევარ-კუნძული (ალბანიის გარდა, რომელიც საბერძნეთს მიეცემა). ოსმალებს და სომხებს-კი ვადა დაენიშნებათ, რომ ამ ადგილებიდგან აზიაში გადასახლდნენ. რუსეთის ხელში უნდა გადავიდეს მთელი მცირე აზია სირიისა და მესოპოტამიის საზღვრებამდე და ის კუნძულები, რომლებიც აზიის არხიპელაგში მდებარეობს.

წიგნაკის ავტორი ყოველსავე ამას დასძენს, რომ სუეცის არხი ყველასაგან დამოუკიდებელი უნდა იყოსო და ამასთანავე შავს ზღვაში და მისს არხებში ყველა სახელმწიფოს სავაჭროსა და საომარს ფლოტს დაუბრკოლებლად უნდა შეეძლოს მისვლა-მოსვლაო.

დომაკვირდი

ცხოვრებას ადამიანისათვის უშრომლად არა მიუცია-რა.

ჰორაც.

**

ღარიბს ორჯელ ჰშველის, ვინც დროზე ჰშველის.

პუბლ.

**

საკმაო ბედნიერება ჯერ არავის ჰღირსებია.

მარტიალისა.

ჟურნალ-გაზეთებიდამ

ამოკრებილი ამბები.

ამას წინად ლონდონის „ხელოვნებათა საზოგადოებაში“ მეცნიერს ვუდს წაუკითხავს ლექცია და აღუნიშნავს რამდენიმე ღონის ძიება, რომ ფოტოგრაფიით გადაღებულ იქმნას სურათი თავისის ელ-ფერითა. თითქმის იმავე დროს მეცნიერმა ბენნეტიმ ამერიკის ქალაქში ნუიორკში სცადა გადაღება ფოტოგრაფიით სურათისა ელფერით და ამბობენ ბენნეტის მიერ მიღებულმა ღონისძიებამ აჯობა ყველა იმ ღონისძიებას, რაც აქამომდე ცნობილ იყო ფერადის ფოტოგრაფიისათვისაო. ინგლისური გაზეთები ამბობენ, ელფერით გადაღებული ბენნეტის მიერ სურათი უფრო ცხადია და უფრო უკეთესი, ვიდრე ფრანგის შასანის სურათებიო. რა ღონისძიებას ჰხმარობს ბენნეტი ამ ფერადის ფოტოგრაფიისათვის, ამას ჯერ არ ამჟღავნებს, ხოლო ეს-კი ნათლად დაამტკიცა, რომ მის მიერ აღმოჩენილს ღონისძიებას გადააქვს ფოტოგრაფიით ბუნებური ფერი გადაღებულ საგნისა.

***

ეხლა, როცა ტყე ისე გაძვირდა და ნამეტნავად მუხა, რომ ადამიანი დიდის გაჭირებით-ღა უძლევება ჭიგოსა და მარგილის ხარჯს, რადგანაც თუ არ მუხა სხვა ხის ჭიგო და მარგილი დიდხანს ვერა სძლებს და ხშირად ცვლა უნდა, მეტი არ იქნება ვაუწყოთ ჩვენ მკითხველს იგი ღონისძიება, რომლის გამოც შესაძლოა ყოველის ხის ჭიგოსა და მარგილს დიდხანს გააძლებინოს. ყველაზე უკეთესი და მარტივი ღონისძიება ის არის, რომ ჭიგოსა და მარგილს წაუსვან ზეთით შეზავებული სადებავი წამალი თავიდამ ბოლომდე. ხოლო ეს ამბავი ძალიან ძვირად სჯდება და ხელს არ მისცემს არავის. ხშირად ჭიგოსა და მარგილს ძირს, რომლითაც უნდა ჩაჯდეს მიწაში, მოუწვავენ ხოლმე. ესეც, რა თქმა უნდა, აძლებინებს ხეს მიწაში, მაგრამ დიდხანს არა. ხე რომ იტუსება, ცეცხლისაგან სკდება და ამ ნასკდომში წყალი და ნესტი მაინც ჩადგება და ხეს მალე ალპობს. გარდა ამისა ჭიგო, თუ მარგილი მთლად არ იტუსება ხოლმე და რაც ჰაერზე, მიწას ზემოდ ჰრჩება, იგი ნესტისა და ჰაერისაგან მაინც ჰფუჭდება. ამიტომაც ამ შემთხვევაში უკეთესია, რომ ჭიგო თუ მარგილი თავიდამ ბოლომდე მთლად გაიტუსოს და მინამ ცხელია წაესვოს იმისთანა რამ, რომ ნახეთქი ადგილები ამოამსოს და ამ გზით ნესტის და ჰაერისაგან დაიხსნას. ხოლო უფრო უკეთესი, ნამდვილი და იეფი ღონისძიება ეს არის ხის დიდხანს გაძლებისათვის. ახალი კირი უნდა გახსნათ წყალში იმოდენად, რომ რძის სისქე ჰქონდეს და ხმელი ჭიგო და მარგილი იმაში ჩასდოთ და ესე იყოს რამდენსამე დღეს. ჭიგო თუ მარგილი ამას შეისრუტავს, ამით გაიქვავდება და მაშინ ჭიგო, თუ მარგილი კარგა ხნობით უშიშარია ნესტისა და ჰაერისაგან. ხმელს ჭიგოსა და მარგილს ასე უნდა მოექცეთ და თუ ჭიგო და მარგილი ნედლია და ჯერ საკმაოდ არ გამომშრალი, უნდა აიღოთ სპილენძის შაბიამანი, რომელსაც ვაზის წამლობისათვის ჰხმარობენ, გახსნათ წყალში და იმაში ჩააყუდოთ ასე, რომ გათლილი წვერი ამისთანა წამალში იყოს. ამისათვის საჭიროა ოც-და-ოთხ თუნგს წყალში გახსნათ ორ გირვანქა ნახევარი სპილენძის შაბიამანი. ამაში ჩააყუდეთ ჭიგო და მარგილი გათლილის წვერით, როგორც ზევით ნათქვამია, და ცხარე მზეზე დასდგით. რაც უფრო ცხარე მზეა და მის გამო მალე ხმება ხე, მით უფრო კარგად შეისრუტავს ჭიგო და მარგილი ამ წამალს და ძირიდამ თავამდე ამ წამლით გაიქვავდება. ესე მომზადებული ნედლი ჭიგო და მარგილი დიდხანსა სძლებს და არა ჰფუჭდება.

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

17 მარტი.

პარიჟი. კომისიამ, რომელსაც მინდობილი აქვს სამართალში მისცეს სახელ-შებღალული დეპუტატები, განიხილა გამომძიებლის ხელში მყოფი საქმის შესახები საბუთის ქაღალდები და არტონის წერილები. ხვალ საგანგებო თათბირი უნდა შესდგეს მინისტრებისა.

18 მარტი.

პეტერბურგი. შინაგან საქმეთა მინისტრმა ბრძანა: კვლავ ნება მიეცეს ცალკე ნომრების გაყიდვისა გაზეთებსა: „გრაჟდანინ-“სა, „სვეტ-“ს და „გლასნოსტ-“ს.

ეკატერინოსლავი. 17 მარტს სამხედრო სასამართლომ გაარჩია საქმე აზნაურშვილის ევეცკის მოკვლისა; ევეცკი ქალაქის ბაღში გაძარცვეს და მოჰკლეს. დამნაშავედ აღიარებულ იქმნა თეოდოსიის რაზმის ჯარის-კაცი შვეცოვი, რომელსაც სასამართლომ 20 წლით კატორგა მიუსაჯა.

კონსტანტინეპოლი. ტოკატოში მომხდარმა უსიამოვნებამ და სისხლის ღვრამ 36 საათს გასტანა. 400 სომეხი მოკლულ იქმნა. სისხლის ღვრაში ოსმალეთის ჯარიც ცოტაოდენს მონაწილეობას იღებდა. პორტამ შეატყობინა ელჩებს, რომ სამხედრო მინისტრმა თანამდებობიდგან გადააყენა სარდალი და გარდა ამისა გამომძიებელ კომისიას უფლება მიანიჭა სიკვდილით დასჯის გადაწყვეტა საბოლოოდ და გაუსაჩივრებლად. ელჩებმა ტოკატოში კომისია გაჰგზავნეს. არხაბახის ოლქის სხვა-და-სხვა ადგილასაც დიდი სისხლის ღვრა იყო და რამდენისამე დღეს გასტანა.

ბერლინი. დაბეჭდილია პროფესორის კოხის წერილი ჭლექის ახალის წესით გაკეთებულ წამლის შესახებ. მრავალ შემთხვევაში ეს წამალი ჭლექიანს არჩენს, მაგრამ კოხი იმ აზრისაა, რომ ჯერ ადრეა ეს ჭლექიანნი სრულიად განკურნებულად ჩავთვალოთ, ვიდრე ხანი და დრო არ დაგვარწმუნებს, რომ ეს სენი კვლავ არ განუახლდებათ. კოხის სიტყვით, ამ ახალს წამალს ავადმყოფისთვის არავითარი ვნება არ მოაქვს. ახალი წამალი კანს ქვეშ შესასხურებელია. იგი სახმარებლად უკვე შემოღებულია.

ტულონი. 17 მარტს მოვიდა გემი „სისოი ველიკი“. დაჭრილნი ზღვის ნაპირას გადაიყვანეს და საავადმყოფოში დააწვინეს.

ხარკოვი. ოლქის სასამართლოში დაიწყო განხილვა ჩერნიგოვის გუბერნიის ყაზახის პროხორცევის საქმისა, რომელიც სათადარიგო ჯარის პოდპორუჩიკს ნიკიტინს უწონებლა თავისს თავს და რომელსაც ბრალად ედება მეხილე-ქალის სტრელოვის მოკვლა მისდა გასაძარცველად. პროხორცევს დაურჩვია სტრელოვის და მისი გვამი დერეფანში ჩაუფლავს. პოლიციამ პროხორცევის ბოროტ-მოქმედება მხოლოდ ძაღლის ლეკვის შემწეობით აღმოაჩინა, რომელსაც იმ ალაგას მიწა გაეთხარა. პროხორცევს ბევრი სხვა ბრალი ედება, განსაკუთრებით მკვლ[illegible] თა ჩადენა. მასვე ჰბრა[illegible] ზღვის პირა ოლქში ჩა[illegible] ლობა პროხორცევი დ[illegible] დამნაშავეარა ვარო. [illegible] ახალგაზრდა და გარეგნო[illegible] რებულს კაცსა ჰგავს.

ლონდონი. კონსტან[illegible] დგან იუწყებიან: სულთა[illegible] გამოსცა და აცხადებს, რ[illegible] ტოში მომხდარ ხოცვა-ჟლ[illegible] ქმეთა შესახებს ყოველს[illegible] მე თითონ დავადგენ და ა[illegible] ძიებელი კომისიაო.

განცხადებანი

კუთხე ბარონისა და ბაზრის ქუჩისა, სახლი თ. კ. ი. მუხრან-ბატონისა № 6/1

5 მარტიდგან 1897 წ. დაიწყო თავისი მოქმედება

„შუამავალი“

ალებ-მიცემის მაღაზიამ,

ჩაის მყიდველთ დაეთმობათ ათის თავი, ვინც იგი მანეთზე ღირს [illegible]

სადაც მსურველთ შეუძლიანთ შეიძინონ პირიანად: ს[illegible] გვარი სასხნილო და სამარხვო; კონსერვები; სანელი; ხი[illegible] ჩაი, ყავა, შეკოლადი და კაკაო; ღვინოები სხვა-და-სხვა ფი[illegible] ბი და სასმელები სარაჯიშვილისა, რუსეთისა და საზღვარ-გ[illegible] რა, პაპიროზი, თამბაქო, გილზები სხვა-და-სხვა ქარხნებისა; საჭირო საგნები, როგორც მაგალითად, — საპონი, სანთელი, [illegible] კა), ქაღალდები, მელნები, სახამებელი, ვაქსი, პარაფინი, ქე[illegible] მაშო ქაღალდი და სხვა და სხვა.....

(3—90—1)

პატენტ-ბოძებული თვით მოქმედი მანქანა „სიფონი[illegible]“ ვენახებისა, ბოსტნებისა და ხეხილების სამკურნალოდ უფრო [illegible]

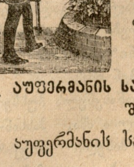

ხურებს წამალს, ვიდრე სხვა რომელი[illegible] მანქანა. ხმარების დროს შეკეთება სუ[illegible] დება. ამითი დიდად იზოგება დრო და მასალა

ისყიდება: **ივანე კულიჯანოვის** მაღაზიაში [illegible] **თელავს.**

ე. ფ. აუფერმანის საწყობის განყოფილებაში, ქალა[illegible] შავერდოვების ქარვასლაში.

ე. ფ. აუფერმანის საწყობში, **ტფილისს, მიხეილის ქუჩ[illegible]**

20—6.

თამარის სურათი ატლასზე შეკერილი ბალიშებისთვის . . . . . . 2 მ. კ.

აბაჟური ექვს ცნობილ მწერალთა სურათებით . . . . 3 „ „

აბრეშუმის ცხვირსახოცები იმავე მწერალთა სურათებით . . . . 60 კ.—80 კ.

წიგნებში ჩასადები ლენტი . . . . 25 კ.—30 კ.

ვინც ბევრს იყიდის, იმას იაფად დაეთმობა. ვისაც ჰსურს თავისი სურათი ამოაკერინოს, შეუძლიან მიჰმართოს ამ ადრესით: ტფილისი, საპიორის ქუჩა, სახლი № 12, მურადოვისა, ა. როდიონოვისას. (8)

Дозволено цензурою, Тифлисъ 18-го Марта 1897 г.

სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა.

რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.